

Scan: Scientific? Content Analysis (2008). E. Meijer, A. Vrij en H. Merckelbach (Universiteit Maastricht / University of Portsmouth). Verkenningen 37

Doelstelling

Onderzoeken wat de wetenschappelijke merites is van de leugendetectiemethode Scientific Content Analysis (SCAN).

Onderzoeksvraag

Zijn er in de wetenschappelijke literatuur aanknopingspunten te vinden voor de werkzaamheid van SCAN, en zo ja, wat zijn hierbij de cruciale elementen?

Methode van onderzoek

- literatuurstudie

Samenvatting

Dit is een vooronderzoek naar de (mogelijke) wetenschappelijke grondslag onder een methodiek om ware van onware getuigenissen te onderscheiden. De SCAN-methode is ontwikkeld door een Israëlische politiepsycholoog, mede op basis van eigen praktijkervaringen. Maar er zit ook een gedachte, 'hypothese' zo men wil, achter. Namelijk dat het op schrift stellen van een geconstrueerde verklaring, één die bewust niet overeenstemt met de waarheid, een ander soort hersenactiviteit vraagt dan wanneer ware gebeurtenissen of werkelijke herinneringen worden weergegeven. Op die gedachte berust een test waarbij geschreven getuigenissen van verdachten in een opsporingsonderzoek worden onderworpen aan een inhoudsanalyse. Het gebruik van bepaalde woorden, een bepaalde zinsbouw of de aan- of afwezigheid van details, zijn een indicatie voor waar of verzonnen.

De meerwaarde is uiteraard gelegen in het houvast dat de methode de politie moet bieden bij de waarheidsvinding.

Van deze methode, die een grote (en groeiende) schare van 'gelovigen' kent in opsporingsland (in Nederland maar ook in België), is onderzocht in hoeverre zij in de bestaande (rechts-)psychologische literatuur en -inzichten ondersteuning vindt. En voor zover dat het geval is, wat dan de werkzame elementen zijn van deze methodiek. De uitkomst is, zoals al werd verwacht, negatief: er kan geen enkel aanknopingspunt gevonden worden voor wetenschappelijke onderbouwing of ondersteuning. Uit een aantal praktijktests is wel gebleken dat toepassing van de methoden scores oplevert die iets boven het toevalsniveau liggen. Maar dat geldt ook voor de intuïtieve oordelen van door de wol geverfde rechercheurs. De verklaring ligt mogelijk in het feit dat de SCAN qua methode dicht aanligt tegen deze intuïtieve werkwijzen van ervaren politiemensen. Dat zou ook een verklaring kunnen zijn voor de populariteit onder rechercheurs.